STAAT VAN DE UNIE 2026

Leeswijzer

Met deze Kamerbrief over de Staat van de Unie informeert het kabinet jaarlijks de Kamer over de Nederlandse prioriteiten in de Europese Unie. De Commissie-Von der Leyen II is in 2026 halverwege haar mandaat. Deze Staat van de Uniebrief geeft de Nederlandse inzet op hoofdlijnen weer en sluit inhoudelijk aan op de paragraaf "Europa in de wereld" uit het Coalitieakkoord en op de Beleidsbrief Buitenlandse Zaken die op 24 april aan de Kamer is gestuurd. Het kabinet zal de Kamer separaat informeren over de voorstellen uit het Commissie Werkprogramma (CWP) voor 2027, die naar verwachting eind 2026 gepubliceerd zullen worden. Op korte termijn zal de Kamer daarnaast worden geïnformeerd over de kabinetsinzet t.a.v. EU-uitbreiding, de lopende onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader (MFK) en t.z.t. de kabinetsappreciatie t.a.v. de aangekondigde Europese Veiligheidsstrategie.

Een slagvaardige Unie in een onzekere wereld

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. De Russische agressieoorlog tegen Oekraïne duurt al langer dan vier jaar en blijft de grootste directe veiligheidsdreiging voor Europa. Daarnaast tasten conflicten in het Midden-Oosten de Europese belangen aan, waaronder regionale stabiliteit en veiligheid en de Europese energievoorziening. Het internationale multilaterale stelsel, waarin de EU zich in de afgelopen 80 jaar heeft ontwikkeld, verandert snel en structureel. We zien een grootmacht als China assertiever opereren en de positie van de Verenigde Staten op het wereldtoneel veranderen.

In een veranderde en meer onzekere wereld klinkt de roep om een sterker Europa. We willen en verwachten dat Europa staat voor onze veiligheid, onze welvaart en voor het behoud van onze waarden en rechtsstaat, zeker in een wereld waar de op recht en regels gebaseerde orde onder druk staat. Om de ambitie van een sterker Europa, dat zijn plek op het wereldtoneel met kracht en vertrouwen inneemt, waar te maken, moeten we nu handelen, en beleid voeren dat deze ambitie op de middellange en lange termijn dichterbij brengt. Daar wil dit kabinet zich met urgentie voor inzetten, ook vanuit het bewustzijn dat het verlengstuk van Nederlandse belangen over de grens met onze buurlanden ligt: in Europa. Het kabinet voelt hier ook een speciale verantwoordelijkheid: Nederland was immers één van de grondleggers van wat zich tot de Europese Unie heeft ontwikkeld. We willen ook meesturen op en investeren in een toekomstbestendige EU, ook als het gaat om hoe die Unie zich moet aanpassen en slagvaardiger kan worden in een weerbarstige wereld.

Een inzet die zich richt op een sterker Europa op middellange en lange termijn betekent ook dat we kortetermijndenken voorbij moeten komen. Als we willen dat de EU over tien jaar innovatief en concurrerend is, moeten we nu investeren in de vervolmaking van onder andere de interne markt. En we moeten ons toekomstige verdienmodel blijven stimuleren als onderdeel van de groene transitie, en werk maken van duurzame en innovatieve productie in Europa. We moeten de rechtsstaat in de landen die tot de Unie willen toetreden stevig verankeren. Dit zijn een paar voorbeelden om te laten zien dat het kabinet wil werken aan een Europese Unie die onder de streep sterker is en beter in staat de Nederlandse en Europese belangen in de wereld te verdedigen. Onder die belangen schaart het kabinet ook onze manier van leven, de welvaart en de vrijheid die wij genieten, in de volle wetenschap dat Oekraïne op het Europees continent ook voor onze waarden en vrijheid vecht. Het kabinet zal Oekraïne in deze strijd blijven steunen.

Door krachten met belangrijke partners binnen en buiten de EU te bundelen, versterken we het handelingsvermogen van Nederland.[1] Waar mogelijk streven we naar een gezamenlijke EU-27-aanpak. Indien nodig vergroten we de Europese slagvaardigheid door het vormen van kopgroepen om sneller meer gedaan te krijgen. Daarnaast benutten we de EU voor een meer richtinggevende rol binnen het multilaterale systeem.

Versterking van de economische kracht van de EU

De EU is een economische grootmacht: dat geeft ons slagkracht op het wereldtoneel. Om het hoofd te kunnen bieden aan veranderende geopolitieke omstandigheden, technologisch leiderschap en innovatie te behouden en afhankelijkheden te verminderen, moeten we onze economische kracht echter nog verder versterken. Dit bepaalt zowel de geloofwaardigheid van Europa op mondiaal niveau als naar onze eigen burgers.

[1] Beleidsbrief Buitenlandse Zaken - Kamerstuk 36800-V Nr. 103 (p. 5-6).

Een sterk economisch beleid is niet alleen goed voor onze welvaart, maar ook cruciaal voor onze veiligheid. Een krachtige, innoverende en concurrerende economie is immers in staat een sterke defensiesector op te bouwen en is weerbaarder en beter bestand tegen externe verstoringen. Dit vergt een hoog ambitieniveau in de uitvoering van de voorstellen uit de Draghi- en Letta-rapporten en een solide financieel-economisch beleid met afbouw van de te hoge publieke schulden.

Gemeenschappelijk economisch buitenlandbeleid
Versterking van onze economische slagkracht is des te urgenter in een wereld waarin economische betrekkingen steeds vaker worden ingezet als dwangmiddel. Het antwoord moet een sterk gemeenschappelijk economisch buitenlandbeleid zijn, op basis van economische veiligheid, handel en partnerschappen. Gezien de verwevenheid van de interne markt hecht het kabinet aan een proactieve aanpak op EU-niveau, en verwelkomt het initiatieven van de Commissie om economische veiligheid te versterken, zoals op het gebied van kritieke infrastructuur en de maritieme sector. Het is daarbij noodzakelijk risicovolle strategische afhankelijkheden op terreinen als veiligheid, kritieke grondstoffen, energie en (digitale) technologie te verminderen.[2]
Daarnaast moeten we ons verdienvermogen vergroten en ons weerbaarder maken tegen schokken van buitenaf. Daarom spoort het kabinet de Commissie aan tot het sluiten van nieuwe handels- en investeringsverdragen, met goede afspraken over handel en duurzaamheid, en over toegang tot kritieke grondstoffen. Partnerschappen bieden immers kansen voor het Nederlandse en Europese bedrijfsleven en dragen bij aan onze welvaart. Onze weerbaarheid is gebaat bij verdere diversificatie van onze handelspartners. Verder is het van belang dat de onderhandelingen over het EU-VS *joint statement* snel worden afgerond, zodat de stabiliteit en voorspelbaarheid in de trans-Atlantische handelsrelatie en daarmee de investeringszekerheid van Europese bedrijven worden gewaarborgd. We moeten als EU meer geïntegreerd optreden en op handels- en economisch gebied richting machtsblokken als de VS en China vooral één front blijven vormen en laten zien dat we stevig opkomen voor onze economische belangen.

Interne markt en vermindering regeldruk
Eén van de belangrijkste troeven die we in handen hebben is de interne markt. De interne markt is een van de grootste prestaties van de EU en na 30 jaar nog steeds een motor van groei en werkgelegenheid, maar het potentieel ervan blijft structureel onderbenut.[3] Het kabinet zet zich ervoor in om concrete stappen te zetten in de EU met het verminderen én voorkomen van onnodige belemmeringen. Het had daarom graag nog meer ambitie gezien in de recent aangenomen *One Europe, One Market Roadmap*. Het kabinet zal zich ervoor blijven inspannen om over de volle breedte van de Europese concurrentievermogen-agenda aan te jagen tot meer snelheid, meer ambitie en meer actie. Zo vergt verdieping van de interne markt onder meer harmonisatie van wetgeving (incl. tegengaan nationale koppen) en concrete actie op het gebied van de Europese energiemarkt, defensieaanbestedingen, grensoverschrijdende dienstverrichting, digitaal handelen, arbeidsmobiliteit, transport, verduurzaming en producten.[4] Voor de verbetering van het financieringslandschap is de ontwikkeling van de spaar- en investeringsunie cruciaal. Daarom werkt Nederland aan snelle en ambitieuze integratie en verdieping van de Europese kapitaalmarkten. We doen dat onder meer via het kapitaalmarktintegratie- en toezichtcentralisatiepakket en door in kopgroepen, zoals met de zes grootste economieën van de EU, een aanjagende rol te vervullen.[5] Ook neemt het kabinet een actieve rol in de onderhandelingen over de totstandkoming van een 28e regime, waarbij bedrijven door middel van een optioneel Europees vennootschapsrechtelijk kader ('EU Inc.') eenvoudiger grensoverschrijdend kunnen opschalen, investeren en opereren.[6] Het kabinet verwelkomt de EU-aanpak om bestaande regeldruk aan te pakken via omnibusvoorstellen, zonder de daarmee verband houdende beleidsdoelstellingen te ondermijnen, en zet zich in voor de verbetering van de kwaliteit van EU-wet- en -regelgeving. Ook neemt Nederland in Benelux-verband het voortouw in het sneller, makkelijker en transparanter maken van de erkenning van beroepskwalificaties. Sowieso ziet het kabinet de Benelux als een natuurlijke kopgroep voor harmonisatie en verdergaande samenwerking, die, indien bewezen effectief, ook andere lidstaten over de streep kan trekken.

[2] Kamerstuk 30821 Nr. 332; Kamerstuk 221112 Nr. 4244; Kamerstuk 22112 Nr. 4307.
[3] Zo concludeerde het IMF dat de grootste handelsbarrières voor Europese landen binnen Europa zelf zitten. Verlaging van deze barrières zou tot 7% productiviteitsgroei kunnen opleveren en bij een volledig functionerende interne markt zouden Europeanen tot 35% rijker kunnen zijn. Bron: Scaling Up the Single Market to Boost Productivity; Afzwaaiend Europadirecteur IMF: 'Europeanen zouden 35% rijker kunnen zijn'
[4] Kamerstuk 22112 Nr. 4361.
[5] Kamerstuk 22112-4293.
[6] Kamerstuk 22112 Nr. 4320.

Zo versterken we de arbeidsmobiliteit en bestrijden we arbeidsmarktkrapte op de interne markt.[7] Het behoud van een gelijk speelveld en een open economie voor gezonde concurrentie op de interne markt blijft het uitgangspunt.

Toekomstbestendige economie
Een sterke Europese economie kan op de korte én lange termijn alleen bestaan met ruime aandacht voor digitalisering, de klimaat- en energietransitie, biodiversiteit, circulariteit, sociale cohesie, volksgezondheid en (economische)veiligheid. Op al deze terreinen zijn noodzakelijke transities nodig, die we aanpakken door gezamenlijk randvoorwaarden te verbeteren, zoals hoogwaardige digitale en fysieke infrastructuur. Van groot belang is ook een sterke basis in onderzoek en innovatie, gecombineerd met inzet op concurrentievermogen, verduurzaming en weerbaarheid. Daarbij is het van groot belang dat al deze veranderingen zowel aan burgers als aan bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn uit te leggen en voor hen haalbaar en te dragen zijn.

Technologisch leiderschap in kritieke (schone en digitale) technologieën en de bijbehorende Europese ecosystemen is onderdeel van deze toekomstbestendigheid.[8] Deze strategische sectoren kunnen niet volledig aan marktwerking worden overgelaten. Daarom is gericht industriebeleid nodig om het verdienvermogen, de publieke belangen en de weerbaarheid van de EU te versterken.[9] Daarbij spelen ook mededingingsbeleid en de toetsing van fusies en overnames een relevante rol bij het bewaken van een concurrerend en veerkrachtig technologisch fundament. EU-voorkeurscriteria kunnen worden ingezet om de weerbaarheid van de Unie te versterken en, wanneer minder ingrijpende maatregelen of inzet van bestaande handelsinstrumenten ontoereikend zijn, om strategische markten te stimuleren die essentieel zijn voor de langetermijnweerbaarheid van de Unie, waarbij per sector, waardeketen of industrie zorgvuldig de baten afgewogen moeten worden tegen de kosten. Het kabinet zet zich ervoor in dat het Europees Concurrentievermogenfonds en *Horizon Europe* als onderdeel van het nieuwe MFK de Europese productiviteitsgroei verhogen en dat de focus komt te liggen op de meest strategische technologieën en sectoren.[10] In algemene zin blijft de Nederlandse MFK-inzet gericht op zowel de modernisering van het MFK als het beperkt houden van de stijging van de Nederlandse afdrachten.

Nederland en Europa zijn voor cruciale digitale infrastructuur sterk afhankelijk geworden van een klein aantal niet-Europese spelers. Dat maakt Nederland en Europa kwetsbaar in een wereld waarin technologie steeds vaker als geopolitiek machtsmiddel wordt ingezet. Het kabinet zet zich daarom met prioriteit in voor het afbouwen van risicovolle strategische afhankelijkheden op het gebied van (digitale) technologie en voor het opbouwen van technologische nicheposities. Dat doet het door actief samen te werken met Europese partners en het bedrijfsleven om tech-ecosystemen te versterken. Ook kijkt het kabinet uit naar het aangekondigde *Tech Sovereignty Package* van de Commissie met initiatieven op het gebied van cloud- en AI-infrastructuur, *open source* en chips.[11] De razendsnelle technologische ontwikkelingen vragen om kaders. Vanwege de groeiende invloed van grote niet-Europese techbedrijven is het van belang dat Europese wetgeving wordt nageleefd. Het kabinet werkt er samen met de Commissie en EU-lidstaten aan om jongeren beter online te beschermen en zet het zich in voor een Europese minimumleeftijd van 15 jaar voor toegang tot sociale media.[12]

Afhankelijkheden van niet-Europese landen laten zich op dit moment ook duidelijk zien op het gebied van geïmporteerde fossiele brandstoffen. Sommige lidstaten zien uitstel of afzwakking van bestaande klimaatregelgeving zoals het ETS, of vergaande ingrepen in het elektriciteits-marktontwerp, als oplossing. Het kabinet deelt deze oplossingsrichting niet. Het ziet een goed functionerende, geïntegreerde Europese energiemarkt juist als randvoorwaarde voor een toekomstbestendige economie. Zonder maatregelen die onze energiemix veranderen, blijven we afhankelijk van import van buiten Europa en kwetsbaar voor de gevolgen en kosten van klimaatverandering.

---

[7] Kamerstuk 21501-30 Nr. 696 – Bijlage non-paper Benelux on the Skills Portability Initiative.
[8] Het gaat daarbij onder meer om halfgeleiders, cloud- en AI-infrastructuur, open source, chips, en digitalisering en AI in energie.
[9] Kamerstuk 29826 Nr. 277
[10] Kamerstuk 22112 Nr. 4357
[11] Kamerstuk 21501-33 Nr. 1195 bijlagen non-paper Tech Sovereignty Package en non-paper Quantum Act.
[12] SEZ zal op korte termijn de strategische inzet voor een soevereine en veilige digitale economie en samenleving middels een kamerbrief toelichten.

Het kabinet zet daarom in op een ambitieus pakket met aangekondigde Europese voorstellen ter invulling van het 2040-klimaatdoel dat investeringszekerheid, marktvertrouwen en een gelijk speelveld biedt. Voorspelbare en stabiele randvoorwaarden zijn van belang voor de industrie, zodat investeringen in schone, betaalbare en zekere energie worden versneld. Daarnaast pleit dit kabinet via de *Clean Industrial Deal* en de verschillende uitwerkingen daarvan, zoals de *Industrial Accelerator Act,* voor ondersteuning van (energie-intensieve) industrieën om te verduurzamen en internationaal concurrerend te blijven.

Op het vlak van leveringszekerheid van medicijnen is Europese samenwerking belangrijk om de beschikbaarheid langs complexe leveringsketens te verbeteren en gezamenlijk tekorten van (kritieke) medicijnen te voorkomen. Nederland zet daarom in op meer productie binnen Europa om zo geneesmiddelentekorten tegen te gaan.

Voor behoud en versterking van het draagvlak voor de interne markt, is het belangrijk dat iedereen de vruchten ervan kan plukken. Het kabinet kijkt daarom uit naar het voorstel voor kwaliteitsbanen en het *fair mobility package.* Daarnaast hecht Nederland grote waarde aan eerlijke arbeidsmobiliteit en het tegengaan van misstanden, ook vanuit het oogpunt van een gelijk speelveld voor bedrijven. Het kabinet verwelkomt tevens de inzet van de Commissie om armoede tegen te gaan, zoals uiteengezet in het recent gepresenteerde *Social Package*.[13] Ook kijkt het uit naar de initiatieven op het gebied van volkshuisvesting en betaalbare woningen, zoals via het aangekondigde vereenvoudigingspakket voor huisvesting en de uitwerking van het *Affordable Housing Package*. Het kabinet kijkt daarnaast met veel interesse naar de initiatieven van de Commissie op het gebied van de fysieke leefomgeving. Zo is het kabinet voorstander van het Commissievoorstel voor een geïntegreerd MFK-fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw, plattelandsontwikkeling, visserij en maritiem beleid, welvaart en veiligheid. Ook verwelkomt het kabinet in dit kader de voortgang ten aanzien van de defensie omnibus en de bijbehorende maatregelen ten behoeve van de Europese defensiegereedheid.

Bescherming van rechtsstaat en democratie

Een sterke EU vergt sterke lidstaten en stevige instellingen die effectief kunnen handelen en in staat zijn Europese waarden als democratie en rechtsstaat en andere fundamentele rechten te beschermen tegen externe en interne dreigingen. Een sterke, rechtvaardige Unie bestaat alleen als lidstaten, burgers en bedrijven kunnen vertrouwen dat hun rechten in alle lidstaten van de EU worden gegarandeerd en gelijk zijn.

De laatste jaren constateerde de Commissie steeds vaker zorgen over de rechtstaat in EU-lidstaten. Bij terugval van lidstaten op deze terreinen acht het kabinet het van belang dat de Commissie snel en effectief optreedt en gebruik maakt van het beschikbare EU-rechtsstaatsinstrumentarium. Het kabinet blijft de Commissie aansporen om op te treden tegen lidstaten die rechtsstatelijke beginselen schenden en steunt de Commissie hierin. Het kabinet is dan ook verheugd met het arrest van het EU-Hof van 21 april dat de Hongaarse anti-lhbtiq+-wetgeving strijdig achtte met de identiteit van de Unie. Nederland intervenieerde in deze Hofzaak aan de zijde van de Commissie, samen met 15 andere EU-lidstaten en het Europees Parlement.

De uitslag van de Hongaarse verkiezingen is een hoopgevende ontwikkeling. Het markeert een nieuwe richting voor Hongarije binnen de EU. Het kabinet kijkt positief uit naar de samenwerking met de regering onder leiding van premier Magyar. Conform de motie-Van Lanschot is het voor het kabinet van belang dat Hongarije de rechtsstaat duurzaam herstelt en zich opnieuw aansluit bij de Europese waarden en het Gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid. Dit betekent onder meer ook steun aan Oekraïne en sancties tegen Rusland en het doorvoeren van hervormingen om te voldoen aan de voorwaarden voor Europese financiering.

Het kabinet zet zich met een kopgroep van EU-lidstaten, onverminderd in om het EU-rechtsstaatinstrumentarium verder te versterken. Zo spant het zich in voor een versterking van rechtsstaat- en Handvest-conditionaliteiten in het volgende MFK.
Ook zet het kabinet in op aanvullende waarborgen ter bescherming van de waarden van de EU in een nieuwe generatie toetredingsverdragen en bij interne hervormingen van de EU in het licht van toekomstige EU-uitbreiding. De rechtsstaat is hier onderdeel van.

[13] Commission proposes new measures to fight poverty and improve lives of persons with disabilities - Employment, Social Affairs and Inclusion

Geopolitieke ontwikkelingen en snel ontwikkelende (digitale) grensoverschrijdende dreigingen, zoals desinformatie, informatiemanipulatie en beïnvloeding en krimpende maatschappelijke ruimte, hebben impact op onze democratische processen. Het kabinet steunt daarom het *European Democracy Shield* en *Resilience Center* dat kennisuitwisseling en effectieve samenwerking tussen lidstaten en kandidaat-lidstaten bevordert. Het kabinet draagt hieraan proactief bij, bijvoorbeeld op het gebied van FIMI-detectie (*Foreign Information Manipulation and Interference*) en '*safety in political life*'.

Grip op migratie
Nederland zet zich binnen de EU in voor een modern, streng en menswaardig migratiebeleid. Op 12 juni treedt het Asiel- en Migratiepact in werking, waarmee een nieuw gezamenlijk Europees asielsysteem van kracht wordt. De inwerkingtreding van het Pact brengt de kabinetsdoelstellingen dichterbij, bijvoorbeeld door de mogelijkheden om via de aanscherpte grensprocedures irreguliere migratie beter terug te kunnen dringen. Mede op aandringen van Nederland monitort de Commissie strikt de voortgang van de implementatie hiervan. Daarnaast heeft Nederland zich ingezet voor het aanpassen van de wetgeving die gericht is op de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers (Terugkeerverordening) die na triloog-onderhandelingen met het Europees Parlement naar verwachting nog in 2026 aangenomen zal worden.

Tegelijk met het Pact treedt Europese wetgeving over de herziening van het veilig-derde-landconcept en de lijst van veilige landen van herkomst in werking, hetgeen eveneens de mogelijkheden verruimt om irreguliere migratie terug te dringen. Het kabinet zet daarnaast ook stappen richting derde landen om de samenwerking op het gebied van migratie te verbeteren, zowel bilateraal als in gezamenlijkheid met andere EU-lidstaten en de Commissie: zo blijft Nederland zich inzetten voor het uitwerken van innovatieve vormen van samenwerking met derde landen en verkent gezamenlijk in een EU-kopgroep mogelijkheden voor een terugkeerhub. Het aangaan en implementeren van brede partnerschappen met landen van opvang, herkomst en doorreis is essentieel om meer grip te krijgen op irreguliere migratie, de verbetering van terugkeer en bevordering van bescherming van migranten en vluchtelingen. Het kabinet zet erop in dat er binnen de middelen van *Global Europe* financiering wordt vrijgemaakt waarmee actief wordt bijgedragen aan de migratiedoelstellingen van het kabinet.

Tot slot zal er gesproken worden over verlenging van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming voor Oekraïense ontheemden. De huidige looptijd van de activering van de RTB loopt op 4 maart 2027 af. Nederland steunt een op EU-niveau gecoördineerde aanpak.

Een veilige EU in de wereld

Gemeenschappelijk buitenland en veiligheidsbeleid
De EU brengt welvaart en veiligheid, en zorgt ervoor dat onze stem er in de wereld toe doet. Om de geopolitieke uitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd het hoofd te kunnen bieden, zet het kabinet onder meer in op het versterken en versnellen van de besluitvormingsprocedures binnen het Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid (GBVB). Te vaak bestaat het handelingsvermogen van de EU uit het aannemen van verklaringen en staan nationale blokkades effectief beleid in de weg. In het kader van het GBVB pleit het kabinet juist voor gekwalificeerde meerderheidsbesluitvorming zodat daadwerkelijke besluiten makkelijker kunnen worden genomen. Samen met gelijkgezinde lidstaten zet Nederland zich hiervoor in.

De NAVO is en blijft de hoeksteen van onze collectieve veiligheid. Binnen de NAVO maken we Europa echter sterker. Dat doen we door een versnelde opbouw van Europese defensiecapaciteiten en verstevigde Europese samenwerking. Een sterker EU-GBVB draagt bij aan een sterkere NAVO. Het kabinet verwelkomt dan ook het voornemen van de Europese Commissie om een Europese Veiligheidsstrategie te publiceren en heeft daarvoor diverse voorstellen aangedragen.[14] We verkennen ook de mogelijkheid voor het oprichten van een intergouvernementeel Europees Defensiemechanisme (EDM) en een Europese equivalent van Five Eyes, om zo met een kopgroep van Europese landen samen te werken op inlichtingengebied. Daarnaast moeten we ongewenste afhankelijkheden afbouwen, de defensie-industrie opbouwen en weerbaarder worden tegen hybride dreigingen. De EU speelt een belangrijke aanvullende rol op het gebied van veiligheid en defensie, met name op het gebied van financiering, wetgeving en coördinatie. Concreet gaat het bijvoorbeeld om het vaststellen van gezamenlijke prioriteiten ten aanzien van militaire vermogens,

[14] Kamerstuk 22112-4294

de ontwikkeling van Europese defensiecapaciteiten, het bevorderen van bundeling van vraag en aanschaf via het Europees Defensieagentschap en het bevorderen van militaire mobiliteit.

Daarnaast roept het kabinet o.a. op tot het operationaliseren van artikel 42 lid 7 VEU en het beter benutten van het bestaande EU-instrumentarium rondom civiele beschermingsinstrumenten op het gebied van hybride dreigingen en het effectiever maken van EU-missies en -operaties, onder andere door te pleiten voor betere aansluiting bij de veiligheidsbelangen van de EU, heldere en realistische mandaten en doelen, voldoende capaciteiten om deze te bereiken en afschaling of sluiting van missies waar dat opportuun is.

De EU draagt bij aan de NAVO-doelstellingen met een sterkere Europese defensie-industrie en met onderzoek en innovatie. Daarbij is het doorbreken van nationale industriële belangen essentieel. We zetten in op gezamenlijke aanschaf in gebruikerspoules van strategische capaciteiten die voor individuele landen te kostbaar zijn. Onze vrede en veiligheid kunnen we alleen samen met onze bondgenoten binnen en buiten Europa waarborgen. We zetten ons daarom in voor verstevigde samenwerking binnen Europa en samenwerking met derde landen, zoals het Verenigd Koninkrijk, Oekraïne, Noorwegen, Canada, de Verenigde Staten en Turkije. Ook werken we samen met partners in de Indo-Pacific zoals Japan, Zuid-Korea en Australië. Met inzet van het brede EU-instrumentarium kunnen onze partnerschappen met landen buiten de Unie worden versterkt, vanuit gedeelde belangen.

Steun aan Oekraïne
De steun aan Oekraïne blijft van fundamenteel belang voor de veiligheid en stabiliteit van Europa en Nederland. Nederland en Europa profiteren door de samenwerking met Oekraïne ook van hun ervaring, kennis en innovatie op defensiegebied. De EU gaat daarom meerjarig en onverminderd door met de militaire en niet-militaire steun aan Oekraïne. Ook na een eventueel bestand blijft steun nodig, zodat Oekraïne toekomstige agressie kan afschrikken en weerstaan. Nederland speelt intussen een centrale rol bij het streven naar gerechtigheid voor Oekraïne. We ondersteunen Oekraïne op het onomkeerbare pad richting toekomstig EU-lidmaatschap, waarbij de Kopenhagencriteria leidend zijn. Nederland onderkent de geopolitieke dimensie van EU-uitbreiding, zonder daarbij afbreuk te doen aan de vereisten die aan EU toetreding worden gesteld. Nederland vervult een voortrekkersrol bij het verhogen van de druk op Rusland door het verder versterken van de EU-Rusland-sancties: het kabinet wil de schaduwvloot aanpakken en sanctie-omzeiling tegengaan. De oprichting van een Europese sanctie-instelling om de effectiviteit van sancties te vergroten heeft prioriteit.

Crisisbeheersing, weerbaarheid en een veilige Europese samenleving.
Het versterken van civiele paraatheid, civiele bescherming en maatschappelijke veerkracht is niet alleen een kwestie van crisisvoorbereiding, maar ook een strategische investering in afschrikking, veiligheid en handelingsvrijheid van de Unie. Het kabinet zet zich in voor EU *baseline requirements,* aanvullend op die van de NAVO, waarbij wordt ingezet op strategische voorraden en het faciliteren van militaire mobiliteit.

Verder zet het kabinet in op versterking van het Europees Mechanisme voor Civiele Bescherming (UCPM) en het Coördinatiecentrum voor Noodhulp (ERCC), gericht op een all-hazard en overheidsbrede benadering. Hiervoor is het noodzakelijk dat EU-informatiedelingstructuren tijdige uitwisseling tussen de lidstaten, EU-instellingen en met de NAVO mogelijk maken en dat hiaten in informatie, inlichtingen en coördinatie worden overbrugd.

Ook zet het kabinet zich in voor een gecoördineerde Europese aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit, in samenwerking met de Europese agentschappen als Europol en Eurojust. In 2026 wordt een nieuw kaderbesluit verwacht, waar Nederland zal inzetten op versterking van logistieke hubs, aanpak van criminele geldstromen en het versterken van samenwerking met derde landen. Ook zet het kabinet in op het coherent aanpakken van derde landen die drugshandelaren herbergen en niet voldoen aan hun internationale verplichtingen.

Nederland verwelkomt de hernieuwde aandacht van de Commissie voor de mondiale gezondheid, met de publicatie van de *Global Health Resilience Initiative.* Investeren in internationale gezondheidsveiligheid en internationale samenwerking blijft essentieel, zoals nu ook blijkt met de recente uitbraken van het hantavirus en ebola.

Versterking van partnerschappen
De inzet van EU moet zijn om haar buren aan zich te binden. Het is van belang de samenwerking met nabuurschapslanden te intensiveren en kandidaat-lidstaten een realistisch EU-toetredingsperspectief te bieden. EU-steun bij hervormingen in kandidaat-lidstaten kan bijdragen aan behartiging van onze belangen, waaronder veiligheid, regulering en terugdringing van migratie, stabiliteit en welvaart.
De Kopenhagencriteria zijn leidend bij uitbreiding: hoe sneller landen hervormen, hoe sneller het toetredingsproces kan gaan. Het vasthouden aan de criteria voor volwaardig EU-lidmaatschap is nodig als garantie op samenwerking binnen de EU, goed functionerende rechtsstaten, interne veiligheid en de integriteit van de interne markt.
Het toetredingsproces moet daarbij realistisch en uitvoerbaar blijven, en de absorptiecapaciteit van de EU moet in overweging worden genomen bij uitbreiding. Uitbreiding moet de EU versterken, niet verzwakken.

Op korte termijn vraagt dat om stevige waarborgen in nieuwe toetredingsverdragen en overgangsmaatregelen voor verschillende beleidsterreinen. Dat speelt in het bijzonder voor Montenegro, dat het verste gevorderd is in het uitbreidingsproces. Nederland werkt in een kopgroep van gelijkgestemde lidstaten aan het verder uitwerken van ideeën hiervoor. Daarnaast investeren we in verdere geleidelijke integratie, zonder afbreuk te doen aan de integriteit van de interne markt en interne veiligheid van de EU. Op de middellange termijn zal de EU moeten hervormen om toekomstbestendig en klaar voor de integratie van nieuwe lidstaten te zijn. Het kabinet zal de Kamer voor het zomerreces uitgebreider informeren over de inzet op EU-uitbreiding en de toekomst van de Europese Unie, en zal hierbij reflecteren op relevante moties, waaronder motie Becker CS (Kamerstuk 23 987 Nr. 399).

Daarnaast willen we de relaties met het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen, Turkije en Zwitserland verder verdiepen. Het VK is in het bijzonder een cruciale partner. Het kabinet zet in op verdere versterking van de samenwerking op het gebied van veiligheids-, defensie- en buitenlandbeleid. Zo zijn er bijvoorbeeld kansen voor het betrekken van het VK bij initiatieven ter versterking van de Europese defensie-industrie. Ook op economisch terrein, waaronder op het gebied van energie en elektriciteitssamenwerking, wordt toenadering gezocht. Het kabinet kijkt uit naar de resultaten van de EU-VK-Top in 2026, waar onderhandelingen over o.a. de koppeling van emissiehandelssystemen en een sanitair en fytosanitair akkoord afgerond kunnen worden. Tot slot zet het kabinet ook in op samenwerking tussen de EU en het VK bij het tegengaan van irreguliere migratie.

Gerichte inzet van EU-ontwikkelingssamenwerking
In het nieuwe MFK moet het *Global Europe*-instrument het extern beleid van de EU versterken. Om dit te bereiken moeten de middelen meer strategisch worden ingezet, gekoppeld aan de materiële en immateriële belangen van de EU en haar partners en gericht op versterking van het bredere multilaterale stelsel. Ook blijft Nederland inzetten op robuuste humanitaire hulp vanuit de EU.[15]

Nederland zet in op brede partnerschappen, gebaseerd op wederzijdse belangen, en waarin politieke dialoog, handel en ontwikkelingssamenwerking geïntegreerd samen komen. Op basis van deze partnerschappen kunnen Europese belangen worden behartigd, waaronder op het terrein van veiligheid, klimaat, handel en migratie. Nederland vindt het belangrijk om bilateraal en samen met de Europese partners te werken aan investeringen in de toekomst. Denk aan groene economische partnerschappen gericht op weerbare handelsketens en het stimuleren van lokale economieën. Met sterke economische partnerschappen, die met oog voor mens en milieu zorgen voor waardetoevoeging in het mondiale Zuiden, kan Europa ook tegenwicht bieden aan de economische invloed van andere grote blokken. Nederland ziet de *Global Gateway*-strategie, die private investeringen, ontwikkelingssamenwerking en diplomatie moet combineren, als een manier om invulling te geven aan geïntegreerd buitenlandbeleid. Het voldoet aan de vraag van veel partners naar duurzame economische investeringen en kan zo bijdragen aan verdere versterking van hun relatie met de EU. Daarmee versterkt de Global Gateway-strategie de positie van de EU als waardengemeenschap in een wereld waarin autocratische krachten hun macht proberen uit te breiden. In het bijzonder voor de minst ontwikkelde landen en fragiele contexten is daarnaast ook ander instrumentarium van belang. Dit alles past binnen de inzet op brede partnerschappen, waarin de prioriteiten van partnerlanden en de EU op onder andere stabiliteit, handel, klimaat en migratie op een gebalanceerde wijze centraal staan.

[15] Geannoteerde agenda RBZ Ontwikkelingssamenwerking van 18 mei 2026, Kamerstuk 21501-04 Nr. 276

Nederlanders bij de EU-instellingen
Het kabinet zet zich in voor het verhogen van het aantal Nederlanders bij EU-instellingen, ook om de huidige ondervertegenwoordiging tegen te gaan. Nu investeren in kennis, vaardigheden en netwerken zal, met de juiste strategie, resulteren in meer Nederlanders op strategische plekken en zodoende bijdragen aan de effectiviteit van de Nederlandse EU-beïnvloeding.

Nederlands EU-voorzitterschap 2029
In 2029 is Nederland voorzitter van de Raad van de EU. Het is belangrijk dat de Nederlandse stem luid en duidelijk gehoord blijft worden in Brussel, zeker in de aanloop naar het Nederlandse EU-voorzitterschap. Door actief bij te dragen aan de Europese samenwerking versterken we niet alleen onze eigen positie, maar ook die van de EU als geheel. Bovendien is het een belangrijk diplomatiek instrument dat Nederland midden in de Europese onderhandelingen en besluitvorming plaatst en ons profiel als betrouwbare EU-lidstaat kan versterken. Het voorzitterschap is, naast een verdragsrechtelijke verplichting, een omvangrijke inhoudelijke, logistieke en veiligheidsoperatie. Daarmee vraagt het voorzitterschap om tijdige voorbereiding en een goede organisatie. Zo blijven we bouwen aan een veilige, welvarende en stabiele wereld voor de generaties na ons, en draagt Nederland actief bij om de EU slagvaardiger en effectiever te maken.